

Paulina Dubielecka

Online self-learning opportunities for librarians

Możliwości samokształcenia online dla bibliotekarzy

Medical Library Forum 2023;16(1):59–68

DOI: 10.34738/mlf.0080

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

Correspondence to: paulina.dubielecka@wum.edu.pl

PROFESSIONAL ARTICLE

Abstract

Today, it is necessary to constantly improve one's competence and broaden one's knowledge due to the dynamic changes occurring in almost all areas of life. It is well illustrated by the growing popularity of the concept of lifelong learning. This article aims to indicate the development opportunities offered to librarians by new technologies. The websites which enable self-learning have been presented on the basis of the author's experience with e-learning. The sources presented are available in Polish or English, mostly free of charge, and allow participants to obtain a certificate. The article focuses on websites which offer remote courses and, in particular, platforms with massive open online courses (MOOC). What is emphasised in the text's conclusions is the role of strong motivation and time management skills being the factors necessary for effective online self-learning.

Streszczenie

Nieustanne podnoszenie kompetencji i poszerzanie wiedzy są dzisiaj niezbędne ze względu na dynamiczne zmiany zachodzące w niemal wszystkich obszarach życia. Dobrze pokazuje to rosnąca popularność koncepcji *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Celem artykułu jest wskazanie, jakie możliwości rozwoju dają bibliotekarzom nowoczesne technologie. Na podstawie doświadczeń autorki z e-learningiem przedstawiono serwisy internetowe umożliwiające samokształcenie. Zaprezentowane źródła są dostępne w języku polskim bądź angielskim, przeważnie nieodpłatnie, i umożliwiają uzyskanie certyfikatu. Artykuł skupia się na serwisach oferujących kursy zdalne, w szczególności platformach masowych otwartych kursów online (massive open online courses, MOOC). W zakończeniu tekstu podkreślono rolę silnej motywacji i umiejętności zarządzania czasem jako czynników niezbędnych do skutecznego samokształcenia online.

Keywords

e-learning, lifelong learning, MOOC, librarian education

“People who have pushed the pause button on their personal development may someday be described by the fictitious gravestone that reads: “Died, age 45; buried age 70.” Quite frankly, those people are uninteresting and lifeless” – Don McMinn wrote in his book *Lifelong Learning: Why it's more important and doable than you think* [1].

The “lifelong learning” mentioned in the title is not a new idea, but we are probably beginning to fully understand its meaning as late as today, in the era of dynamic changes. A report published in 2017 by Deloitte showed that specialists¹ have to refresh their skills every 12–18 months, and gain new ones throughout their professional life – what is more and more often needed at work is a really diverse set of skills which changes diametrically over time [2].

Constant development of competence as well as broadening one’s knowledge and interests are the essence of the lifelong learning concept. Research shows that lifelong learning and MOOCs (massive open online courses) have positive influence on the employability [3], professional development [4] and quality of life [5], as well as help satisfy educational and self-development needs [6].

In the specific environment of the medical university, whose employees combine the role of a doctor and researcher, lifelong learning and continuous improvement of qualifications are indispensable. Employees of medical libraries also cannot afford to be left behind.

In this article, I am going to present development opportunities for librarians offered as part of e-learning. On the basis of my own experience, I present sources available free of charge in Polish or English, indicating the possibility of obtaining the certificate, i.e. the confirmation of the competence and knowledge gained. In particular, I focus on massive open online courses platforms.

MOOC PLATFORMS

MOOCs are a form of education which, as a matter of principle, is widely available and aimed at a big number of people. What is an advantage in their case is a low entry threshold: course participants do not need to meet any formal admission conditions, there are no limits on participants, courses give an opportunity to study at any time and place, as well as offer free access [7]. Usually,

however, certification needs to be paid for: my observations show that the possibility of obtaining a certificate free of charge have been limited since MOOC platforms appeared.

The beginning of the work on MOOC dates back to 2008, and the first platforms of that type were launched four years later. They included: edX, Coursera, Udacity and FutureLearn [8]. In fact, *The New York Times* declared 2012 to be “the Year of the MOOC” [9]. Subsequently, national platforms started to be created, such as Ukrainian Prometheus (2014), South Korean K-MOOC (2015), Mexican MéxicoX (2015) or Indian Swayam (2017). In 2018, that group was joined by a Polish platform: Navoica. In 2021, the number of users, i.e. persons who signed up for at least one course, reached 220 million (the statistical data do not include China) [10].

In the article, I am going to present in more detail edX, Coursera, Navoica and Udemy platforms, which I have used. However, before I move on to the individual tools – a few words about the features shared by nearly all platforms.

The websites discussed mainly offer asynchronous learning, which does not take place in real time (participants do not meet remotely in class with a lecturer), but is based on individual work with materials prepared in advance. Although a forum is usually available as part of a course, contacts with other participants are really rare. Furthermore, contact with the person conducting a course is limited and usually possible via e-mail.

Courses usually have a specific start and end date. A certificate can only be obtained only within a specific period, which is usually quite long – participants have a year or even more to complete the course. During the course, the participants decide when they learn and how much time they devote to learning. The access to the content of a course upon its completion depends on the platform. Numerous courses are available on demand, i.e. on a permanent basis, without a specific time frame.

Each platform contains courses covering a broad thematic range. Discussing them, I indicate examples of courses directly connected with the librarian’s work. It should be pointed out that apart from them there are numerous courses

which are not directly aimed at librarians, but which can help develop skills useful for library work. They include social media, websites, marketing and communication, team or project management, creating graphic designs in Canva and Photoshop, foreign languages or operating office packages. I do not mention such courses due to a large number of them.

We can find the courses interesting to us, if we look at their list as divided into thematic categories or type (course, programme, studies, etc.), or use a browser. The list can be narrowed down by means of facets, the most common of which are: thematic area, skills we want to develop or learn, level (beginner, advanced, etc.), language and the institution offering the course.

It is worth pointing out that three of the platforms described – edX, Coursera and Udemy – have apps for Android and iOS mobile devices. They can be downloaded free of charge from Google Play or Apple App Store, respectively. All of them are highly rated by users: the average rating ranges from 4.4 to 4.8 out of 5.

EDX (edx.org)

I have the longest, nearly two-decade, experience in using edX, gained almost since the platform’s launch. edX was created by the Massachusetts Institute of Technology (MIT) and Harvard University. The initiative was non-commercial until 2021, when edX was purchased by 2U, and ceased to be a nonprofit venture [11, 12]. Currently, the platform has 44 million users, and cooperates with, for example, top universities from global rankings [13].

edX courses are usually conducted in English or Spanish – as many as 3,730 out of 4,070². Polish is not among the other languages on offer. Self-paced courses, in the case of which the participant decides the pace of learning, are by far the most common, but there have also been instructor-paced ones.

Courses consist of video and text materials as well as tasks and quizzes. Almost always we will also find additional materials in the form of PDF files or links. The courses end with a passing grade, which, along with the completion of graded tasks,

¹ The report mentions the following professional groups: *software engineers and professionals in marketing, sales, manufacturing, law, accounting, finance.*

² As of 15 May 2023

is a prerequisite for obtaining a certificate. The time needed to complete a course³ varies: the shortest ones require 6–8 hours, whereas the longest ones – as many as over 200 hours (20–50 on average).

During the registration, participants can choose a paid path – Verified Track, or one which is free of charge – Audit Track. Unfortunately, there are a number of limitations associated with the latter: no certificate, a time limit on the access to the content (from 2 weeks to 3 months) and no access to activities which are assessed. A few years ago the limitations were not in place, so I have noticed the fact that they have been introduced with regret. As part of the free version, participants can still use the forum and, depending on the course, exercises.

The paid path involves the cost ranging from USD 20 to 229, although I have come across a course priced at USD 450. Usually, the price ranges from USD 49 to 149. Fortunately, there is no need to buy a cat in the bag – we can choose Audit Track upon the registration, and then purchase Verified version, if the user comes to the conclusion that the course is worth it.

Apart from single courses, edX offers Professional Certificate programmes, consisting of several courses, as well as BA, MA or postgraduate studies, such as MBA (Master of Business Administration), as part of which synchronous classes – live with lecturers – are offered. In that case, the tuition fee is up to several dozen thousand dollars.

The edX platform provides financial support for participants who are unable to cover the cost of obtaining the certificate. The support is available for most of the courses as well as MicroMasters, Professional Certificate, MicroBachelors and XSeries programmes [14].

The platform's main advantage is the reputable institutions and experts conducting the courses, that are, undoubtedly, of high quality. The opportunity to acquire the knowledge offered by such universities, as MIT, Harvard, Oxford, Cambridge, California-Berkeley, Sorbonne and ETH Zurich is invaluable, even with the limitations which the free participation path involves.

What stands out in the offer for librarians is the Professional Certificate in Public Library Management programme, consisting of eight courses prepared by the University of Michigan, which I have completed with great pleasure. The edX resources also include courses on the history of the book (e.g. "Japanese Books: From Manuscript to Print", Harvard University), digital humanities (e.g. "Digital Humanities in Practice: From Research Questions to Results", Harvard University) or medical literature ("Introduction to Systematic Reviews", Stanford University School of Medicine).

COURSERA ([coursera.org](https://www.coursera.org))

Coursera, being the largest MOOC platform today, has 113 million users [15]. The website is owned by a company with the same name, established by two Stanford University employees. As is the case with edX, the company cooperates with leading universities and companies from all over the world which prepare the courses offered on the platform.

Using Coursera, participants can take part in single courses and Professional Certificates programmes, as well as start fully online BA or MA studies. The courses are conducted asynchronously, whereas the studies as part of a model combining individual work with live classes and team projects.

English is the predominant language, but the courses are available in numerous other European, Asian and African languages. A lot of them are subtitled in various languages, but rarely in Polish – just 22 out of nearly 12 thousand items in the catalogue⁴. The time necessary to complete a course ranges from 7 to over 100 hours – on average, approx. 30.

Participation in a course usually consists in watching videos, reading texts and solving quizzes; in addition, supplementary materials are often posted. The participation itself is free of charge, but obtaining a certificate requires a payment. In a limited number of cases, fee access is possible only in the form of a seven-day trial period, after which monthly fees are collected; the platform

itself encourages its users to complete such courses as soon as possible⁵.

Interestingly, even if one chooses the free path (Enrol for free or Audit), the access to the course content is unlimited in time, as are all exercises and tasks, end-of-module quizzes and the final test, with the only limitation being the absence of the certificate. In order to receive it, one needs to get a result of minimum 70% in each task assessed, and pass the final test. Consequently, it is possible to register free of charge, complete all tasks and tests, and pay for the course in the very end. Thanks to it, participants have time to think about making a purchase of, usually, USD 49.

What is a unique option is the Coursera Plus subscription, which offers access to over seven thousand courses. As part of the subscription, one can attend courses without incurring costs for each of them separately. Coursera Plus costs USD 59 per month or USD 399 per year. The platform provides support for those who need financial assistance in order to complete a course [16].

The following courses from the Coursera offer may be useful to a librarian: "Setting Up a Digital Library with EPIC" (prepared by Coursera Project Network), "Copyright for Educators & Librarians" (prepared jointly by Duke University, Emory University and University of North Carolina) or "Research Data Management" (University of North Carolina and University of Edinburgh), as well as "Applied Digital Literacy Specialization" programme, which consists of three courses prepared by State University of New York (SUNY). What is also interesting in the context of medical universities is "Understanding Medical Research: Your Facebook Friend is Wrong" course (Yale University).

NAVOICA (navoica.pl)

Navoica is a nationwide MOOC platform developed as part of the "Polish MOOC" project, implemented on behalf of the Ministry of Education and Science. The platform was created and is being developed by the Information Processing Institute – National Research Institute [Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy]. Until July 2020 the Young Science Foundation [Fundacja Młodej Nauki] was its subject-matter operator, and now the initiative is supported by the Conference of Rectors of Academic Schools in Poland [Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich] [17]. Up to now as

³ In the platform descriptions I provide the duration of the individual courses, and do not take into account programmes, online studies, etc.

⁴ As of 16 May 2023

⁵ *Go as fast as you can – the faster you go, the more you save* (the information posted on a website enabling enrolment on a course with a trial period).

Table 1. Comparison of the e-learning platforms discussed

	edX	Coursera	Navoica	Udemy
Access to content	free (limited)	free	free	paid in the case of approx. 90% of the courses
Classes and credit	paid	free	free	paid, depending on the course
Certificate	paid	paid	free	paid
Financial assistance	available	available	not needed	none
Time necessary to complete the course	6–200+ hours	7–100+ hours	20–50 hours	1–100+ hours
Platform's language	English	English	Polish	Polish
Courses' languages	mainly English	mainly English	mainly Polish	e.g. English and Polish
Type of courses	synchronous and asynchronous	synchronous and asynchronous	asynchronous	asynchronous
Online programmes and studies	yes – e.g. Bachelor, Master, MBA	yes – e.g. Bachelor, Master, MBA	no – only individual courses	no – only individual courses
Mobile app	yes	yes	no	yes
Number of users	44 million	113 million	123 thousand	62 million
Date of establishment	2012	2012	2018	2010

many as 124 thousand users have registered on the platform⁶ [18].

The courses offered as part of Navoica are prepared by Polish public and private universities as well as other institutions connected with higher education. It mainly features courses in the Polish language, but some are also conducted in English. The time necessary to complete a course ranges from 20 to 50 hours.

All courses are free of charge and conducted only in the asynchronous mode. The registration gives full access to the content, exercises and tests as well as the possibility of obtaining a certificate. Registered users can take advantage of the materials for an unlimited period of time, also after the course completion.

What is necessary to complete the course and obtain the certificate is to pass the final test and reach the passing threshold set out by the instructor – in the case of the courses I have attended, it ranged from 51% to 70% of all points to be scored. The points are scored by solving end-of-module quizzes and completing other tasks subject to assessment.

The courses are largely text-based, but videos and interactive exercises are also available. The user has access to the forum, but I have to admit that it is not intuitive enough, which is why it is difficult to get one's bearings in the discussions. The platform's biggest advantages include the absence of fees and courses in Polish prepared by accredited institutions.

The courses which may be of librarians' interest include "Research Information Competence in

Academic Work" conducted by Cracow University of Technology, courses of University of Silesia: "Sources of Academic Information in the Internet Environment" and "Professional Preparation of Academic Publications" as well as "Data Preparation and Presentation," organised by Pawel Wlodkiewicz University College in Plock.

UDEMY (udemy.com)

Udemy is a commercial platform operating since 2010, considered by some to be part of MOOC [1]. In my opinion, Udemy should be treated as a source of online video courses and video training sessions, rather than an MOOC platform – due to the fact that the access to the content itself and the form of the courses require payment.

As for the form of learning, a lot depends on a specific course. Sometimes it consists only of video recordings; in other cases, it is accompanied by text materials, tasks to be completed and end-of-module tests, but even then the video materials are the core. Each video material is followed by the "Questions and answers" section, which can be considered to be an equivalent of the forum where instructors answer the participants' question, which is a great advantage.

The Udemy offer includes, on one hand, courses similar to those known from MOOC platforms, in the case of which the participant needs to devote a few dozen or more hours and pass tests, and, on

the other hand, courses the completion of which requires just watching, in total, hour-long videos, which should be rather called sessions or, simply, online lectures. In fact, Udemy itself is not consistent when it comes to the nomenclature: the "My training courses" panel includes the "All courses" list.

Importantly, the courses are conducted by individuals rather than accredited institutions – the portal allows everybody to conduct them [19], but Udemy assures that prior to publication the materials undergo a verification and quality control process [20]. The website also offers the opportunity to preview the course – some videos are available as samples for viewing before the purchase.

A vast majority of the Udemy courses are paid, but some of them are available free of charge – that is up to the instructor. According to Class Central portal, participants have to pay for 90% of the Udemy courses [21]. My observations suggest that, depending on the thematic category, approx. 7–25% of the courses are available free of charge⁷. Prices are not too high, and usually range from PLN 200 to 300, the lowest being PLN 79. Quite often promotions are organised as part of which a course can be bought for just 10% of the price; e.g. in May 2023, the price of a vast majority of the offer was reduced to PLN 35. The courses made available free of charge do not offer the possibility of obtaining a certificate.

I have included Udemy in this article for three reasons. First of all, the platform is very popular,

⁶ As of March 2023

⁷ Own calculations based on the Price filter. As of 16 May 2023

and has 62 million users [22]. Secondly, it offers a wide range of topics, and the courses usually focus on specific skills. Although there are no courses strictly for librarians, participants can develop various practical skills useful in the library work, e.g. in the promotion of the institution, management, organisation of work, preparation of information materials or communication with users and the public. Thirdly, the courses are offered at affordable prices, especially as compared to other global platforms.

I have summarised the main features of the platforms discussed in the table above.

OTHER OPPORTUNITIES TO ACQUIRE KNOWLEDGE ONLINE

Apart from online course websites, the internet offers many other sources to broaden knowledge and interests. Below, I have enumerated a few of them which, in my opinion, are worthwhile.

On the Kursy FRSI platform (kursy.frsi.org.pl), there are three proposals aimed at librarians. They are completely free of charge, have no time limits, and upon their completion participants obtain a certificate [23]. The courses have been created by Information Society Development Foundation [*Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego*], known to librarians for its Library Development Programme [*Program Rozwoju Bibliotek*], which supports public libraries. What I mean here is the following courses: “How to Prepare and Successfully Implement a Project”, “To Appreciate a Library – How to Effectively Conduct Advocacy Activities” and “Financial Education in Public Libraries”⁸. Although they have been created with public libraries in mind, the issues discussed may prove to be useful also for employees of other institutions.

Another interesting source of information is Elsevier Researcher Academy (researcheracademy.elsevier.com). The platform has been developed for researchers, so the training courses available are grouped around the stages of the research process, but a lot of them are also helpful for librarians. What I mean here is mainly the materials on the open science, social impact, research data management or research metrics, as well as the “Finding the right journal” course, which contains useful information on finding the right journals to publish in. The courses are available free of

charge and for an unlimited period, and a certificate is generated upon the completion [24]. Both the platform itself, and the courses are available in two languages: English and Chinese.

In addition, it is worth mentioning the training sessions for database producers, also conducted online, which are well-known to most librarians. Elsevier and EBSCO are the most active in that field. The training sessions are free of charge, and usually concern the use of the functionalities available in databases as well as presentation of new solutions.

Participation in most Elsevier courses ends with obtaining a certificate. The information about the upcoming training sessions and recordings of those already completed ones is published on elsevier.com/pl-pl/events/webinars [25]. On the other hand, the information on the EBSCO training sessions is posted, on a monthly basis, on EBSCOpost blog: ebSCO.com/pl-pl/blogs/ebSCOpost [26].

Finally, I would like to mention the online lectures organised by the Polish Librarians’ Association (sbp.pl/ik/wyklady) as part of the “Information and Communication” project [27]. They are offered in the form of webinars without certification, and conducted by experts from Polish universities. The topics covered so far include: altmetric indicators, information overload, fake news or academic training of librarians. The website also includes recordings and presentations from lectures as well as SBP podcasts.

INSTEAD OF A CONCLUSION

As has been demonstrated, there are various high-quality sources with low access barriers – they are mostly free of charge, certified, and have no limitations regarding the time and place of learning. It seems it is sufficient to take advantage of them. The reality, as is usually the case, is more complex.

Online self-learning, in particular longer MOOC courses, requires individual work and strong internal motivation. Starting a course, one should be aware of the fact that MOOC’s flexibility is a two-edged sword. It is true that we can learn when we want, but, at the same time, only we are responsible for whether we will actually learn. What is, therefore, crucial is effective time management, whose absence is one of the

four main factors responsible for dropping out of MOOC courses [28] – as well as the ability to “self-regulate” one’s learning [29].

The time a participant needs to devote to complete a course, the need for motivation and easy registration, combined with small interactivity as well as limited cooperation and communication possibilities during the course [30] lead to a situation in which MOOCs have, for a long time, struggled with low completion rates – it was indicated as early as in 2014 [31, 32], and the retention still remains a problem [33]. According to the results of various research studies, the share of graduates ranges just from 3% to 15% [34], and usually is approx. 10% [35].

However, the failure to complete a course is nothing to frown upon, as users often take advantage only of the parts which are of interest to them. They can also, without incurring any costs, unsubscribe from a course which does not meet their expectations, or simply abandon it, as it does not involve any consequences.

We can approach the retention issue in the same way as Scott Winstead: even if a given course is completed by only 5% of all enrollees, then, if there are 100–200 thousand participants, it means that at least 5,000 persons have achieved educational success [36]. Compared to offline courses, the number of graduates is still incomparably higher.

It should be emphasised that despite their flaws, MOOCs have significantly increased the availability of education, allowing their users to take advantage of the resources of the best universities in the world, irrespective of the place of residence and budget. According to a report summarising 10 years of edX on the market, as many as 76% of the respondents said that the platform had given them access to education which would have been unavailable to them otherwise [37]. I believe that this is where the true potential of MOOCs lies, and a significant opportunity for librarians interested in developing their knowledge and skills – both for professional purposes as well as out of sheer curiosity and a desire to understand the world around us.

“Ludzie, którzy wcisnęli przycisk pauzy w swoim rozwoju osobistym, mogą kiedyś zostać tak opisani na nagrobku: “Zmarły w wieku 45 lat, pochowany w wieku 70 lat”. Szczerze mówiąc, tacy ludzie są nieciekawo i bez życia” – pisał Don

⁸ It should be pointed out that in the case of the “Financial Education...” course, we are redirected to an external website, finlit.eu.

McMinn w książce *Lifelong Learning: Why it's more important and doable than you think*¹ [1].

Tytułowe *lifelong learning*, czyli uczenie się przez całe życie, to nienowoczesna idea, ale chyba dopiero dziś, w dobie dynamicznych przemian, zaczynaemy w pełni rozumieć jej znaczenie. Opublikowany w 2017 r. raport Deloitte pokazał, że specjaliści² muszą odnawiać swoje kompetencje co 12–18 miesięcy i zdobywać kolejne przez całe życie zawodowe – w pracy coraz częściej potrzebny jest bardzo zróżnicowany zestaw umiejętności, który diametralnie zmienia się z czasem [2].

Stały rozwój kompetencji, pogłębianie wiedzy, poszerzanie zainteresowań stanowią sedno koncepcji *lifelong learning*. Badania pokazują, że *lifelong learning* i kursy MOOC (massive open online courses – masowe otwarte kursy online) mają pozytywny wpływ na zatrudnialność [3], rozwój zawodowy [4] i jakość życia [5], a także pozwalają zaspokajać potrzeby edukacyjne i dotyczące samorozwoju [6].

W specyficznym środowisku uczelni medycznej, której pracownicy łączą rolę lekarza i badacza, nauka przez całe życie i nieustanne podnoszenie kwalifikacji są nieodzowne. Również pracownicy bibliotek medycznych nie mogą sobie pozwolić na pozostawanie w tyle.

W niniejszym artykule pragnę zaprezentować możliwości rozwoju dla bibliotekarzy oferowane w ramach e-learningu. Opierając się na własnych doświadczeniach, przedstawiam źródła dostępne nieodpłatnie w języku polskim bądź angielskim, zwracając uwagę na możliwość uzyskania certyfikatu, czyli potwierdzenia zdobytych kompetencji i wiedzy. W szczególności skupiam się na platformach massive open online courses.

PLATFORMY MOOC

MOOC są formą kształcenia z założenia powszechnie dostępną i skierowaną do dużej liczby osób. Zaletą jest tu niski próg wejścia: kursy nie wymagają spełnienia żadnych formalnych warunków przyjęcia, nie mają limitu uczestników, dają możliwość nauki w dowolnym czasie i miejscu, oferują darmowy dostęp [7]. Zazwyczaj jednak certyfikacja jest już płatna; jak obserwuję, możliwości uzyskania certyfikatu bez opłat zmniejszyły się od czasu powstania platform MOOC.

Początki prac nad MOOC sięgają 2008 r., a pierwsze platformy tego typu uruchomiono 4 lata później. Wśród nich były: edX, Coursera, Udacity i FutureLearn [8]. „The New York Times” ogłosił

nawet rok 2012 „Rokiem MOOC” [9]. Później zaczęły powstawać krajowe platformy, takie jak ukraiński Prometheus (2014), południowokoreański K-MOOC (2015), meksykański MéxicoX (2015) czy indyjski Swayam (2017). W 2018 r. do tej grupy dołączyła polska platforma Navoica. W 2021 r. liczba użytkowników, czyli osób zapisanych na co najmniej jeden kurs, sięgnęła 220 mln (statystyki nie obejmują Chin) [10].

W artykule bliżej przedstawię platformy: edX, Coursera, Navoica i Udemy, z których korzystałam. Zanim jednak przejdę do poszczególnych narzędzi – parę słów o cechach wspólnych niemal wszystkich platform.

Omawiane serwisy oferują głównie kształcenie asynchroniczne, które nie jest realizowane w czasie rzeczywistym (uczestnicy nie spotykają się zdalnie na zajęciach z wykładowcą), lecz bazuje na pracy własnej z przygotowanymi wcześniej materiałami. Choć zwykle w ramach kursu funkcjonuje forum, kontakt z innymi uczestnikami bywa sporadyczny. Także kontakt z prowadzącym jest ograniczony i zwykle możliwy za pośrednictwem adresu e-mail.

Kursy mają zazwyczaj określoną datę rozpoczęcia i zakończenia. Certyfikat można uzyskać jedynie w wyznaczonym okresie, który jest przeważnie dość długi – na realizację kursu uczestnicy mają rok lub nawet więcej. W trakcie kursu to uczestnicy decydują, kiedy się uczą i ile czasu poświęcają na naukę. Dostęp do treści kursu po jego zakończeniu zależy od platformy. Wiele kursów jest też dostępnych na żądanie (*on-demand*), czyli stale, bez określonych ram czasowych.

Każda z platform zawiera kursy z szerokiego zakresu tematycznego. Omawiając je, wskazuję przykładowe kursy ściśle związane z pracą bibliotekarza. Należy pamiętać, że oprócz nich dostępne są liczne propozycje niekierowane bezpośrednio do bibliotekarzy, ale pozwalające rozwijać umiejętności, które mogą się przydać podczas pracy w bibliotece. Dotyczą one choćby social mediów, stron WWW, marketingu i komunikacji, zarządzania zespołem lub projektami, tworzenia grafik w programach Canva i Photoshop, języków obcych czy obsługi pakietów biurowych. Takich

kursów nie wymieniam ze względu na ich dużą liczbę.

Interesujące nas kursy można znaleźć przeglądając ich wykaz według kategorii tematycznych lub typu (kurs, program, studia itp.) bądź korzystając z wyszukiwarki. Listę możemy zawęzić za pomocą faset, z których najpowszechniejsze to: obszar tematyczny, kompetencje, które chcemy rozwijać lub uzyskać, poziom (początkujący, zaawansowany itp.), język oraz instytucja oferująca kurs.

Warto dodać, że trzy z opisywanych platform – edX, Coursera i Udemy – mają aplikacje na urządzenia mobilne z systemami Android i iOS. Można je pobrać bezpłatnie odpowiednio z Google Play lub Apple App Store. Wszystkie są wysoko oceniane przez użytkowników: średnia ocen waha się od 4,4 do 4,8 na 5.

EDX (edx.org)

W korzystaniu z edX mam najdłuższe, sięgające blisko dekady doświadczenie, zdobywane niemal od momentu powstania platformy. Twórcami edX były Massachusetts Institute of Technology (MIT) i Harvard University. Inicjatywa miała charakter niekomercyjny aż do 2021 r., kiedy edX został zakupiony przez firmę 2U i przestał być przedsięwzięciem non profit [11, 12]. Obecnie platforma ma 44 mln użytkowników i współpracuje m.in. z uniwersytetami z czołówek globalnych rankingów [13].

Na edX kursy realizowane są najczęściej w językach angielskim lub hiszpańskim – aż 3730 spośród 4070³. Wśród pozostałych języków brak jest polskiego. Zdecydowanie przeważają kursy asynchroniczne (*self-paced*), w przypadku których o tempie nauki decyduje uczestnik, choć pojawiły się również takie, które prowadzone są przez instruktora wedle ścisłego harmonogramu (*instructor-paced*).

Kursy składają się z materiałów wideo i tekstowych oraz zadań i quizów. Niemal zawsze znajdziemy też dodatkowe materiały w postaci plików PDF bądź linków. Kursy kończą się zaliczeniem, które wraz z wykonaniem zadań na ocenę stanowi warunek uzyskania certyfikatu. Czas potrzebny na ukończenie kursu⁴ jest zróżnicowany:

¹ Tłumaczenie własne.

² W raporcie wymieniono następujące grupy zawodowe: *software engineers and professionals in marketing, sales, manufacturing, law, accounting, finance*.

³ Stan na 15 maja 2023 r.

⁴ W opisach platform podaję czas trwania pojedynczych kursów, natomiast nie uwzględniam programów, studiów online itp.

najkrótsze wymagają 6–8 godz., najdłuższe – nawet ponad 200 godz. (przeciętnie 20–50).

Podczas rejestracji można wybrać ścieżkę płatną – Verified Track lub bezpłatną – Audit Track. Niestety, ze ścieżką bezpłatną wiąże się wiele ograniczeń: brak certyfikatu, ograniczenie czasowe w dostępie do treści (od 2 tygodni do 3 miesięcy), brak dostępu do aktywności na ocenę. Jeszcze kilka lat temu ograniczenia te nie obowiązywały, z przykrością więc odnotowuję ich wprowadzenie. W wersji darmowej nadal można korzystać z forum i, w zależności od kursu, z ćwiczeń.

Płatna ścieżka wiąże się z kosztem od 20 do 229 dol., choć spotkałam kurs wyceniony na 450 dol. Najczęściej cena mieści się w przedziale 49–149 dol. Na szczęście nie trzeba kupować kota w worze – przy rejestracji można wybrać Audit Track, a potem zakupić wersję Verified, jeśli użytkownik uzna, że kurs jest tego wart.

Oprócz pojedynczych kursów na edX można realizować programy Professional Certificate, składające się z kilku kursów, a także studia licencjackie, magisterskie czy podyplomowe, jak MBA (Master of Business Administration), w ramach których oferowane są zajęcia synchroniczne – na żywo z wykładowcami. W tym przypadku czesne sięga nawet kilkudziesięciu tysięcy dolarów.

Platforma edX przewiduje wsparcie finansowe dla uczestników, którzy nie mogą pokryć kosztów uzyskania certyfikatu. Wsparcie dostępne jest dla większości kursów oraz dla programów MicroMasters, Professional Certificate, MicroBachelors i XSeries [14].

Największą zaletą platformy są renomowane instytucje i eksperci prowadzący kursy, które cechują się bezsprzecznie wysoką jakością. Możliwość zdobywania wiedzy oferowanej przez takie uczelnie jak MIT, Harvard, Oxford, Cambridge, California-Berkeley, Sorbona czy ETH Zurich jest nieoceniona, nawet przy ograniczeniach wiążących się z bezpłatną ścieżką uczestnictwa.

Wśród oferty dla bibliotekarzy wyróżnia się program „Professional Certificate in Public Library Management”, obejmujący osiem kursów przygotowanych przez University of Michigan, który ukończyłam

z wielką przyjemnością. W zasobach edX znajdziemy również kursy dotyczące historii książki (np. „Japanese Books: From Manuscript to Print”, Harvard University), humanistyki cyfrowej (np. „Digital Humanities in Practice: From Research Questions to Results”, Harvard University) czy piśmiennictwa medycznego („Introduction to Systematic Reviews”, Stanford University School of Medicine).

COURSERA (coursera.org)

Z Coursery, będącej dziś największą platformą MOOC, korzysta 113 mln użytkowników [15]. Za serwisem stoi spółka o tej samej nazwie, założona przez dwoje pracowników Stanford University. Podobnie jak edX, spółka współpracuje z wiodącymi uczelniami i firmami z całego świata, które przygotowują kursy oferowane na platformie.

Na Courserze można uczestniczyć w pojedynczych kursach i programach Professional Certificates, a także podjąć studia licencjackie czy magisterskie w pełni online. Kursy realizowane są asynchronicznie, studia zaś – w modelu łączącym pracę samodzielną z zajęciami na żywo i projektami zespołowymi.

Dominującym językiem jest angielski, ale dostępne są też kursy w wielu innych językach europejskich, azjatyckich i afrykańskich. Liczne kursy mają napisy w różnych językach, rzadko jednak w języku polskim – jedynie 22 na blisko 12 tys. pozycji w katalogu⁵. Czas, który trzeba poświęcić na ukończenie kursu, to od 7 do ponad 100 godz., przeciętnie ok. 30.

Udział w kursie polega najczęściej na oglądaniu nagrań wideo, czytaniu tekstów i rozwiązywaniu quizów; często zamieszczane są również materiały dodatkowe. Samo uczestnictwo jest bezpłatne, lecz za uzyskanie certyfikatu trzeba już zapłacić. W nielicznych przypadkach bezpłatny dostęp jest możliwy tylko w formie 7-dniowego okresu próbnego (trialu), po którym pobierane są opłaty miesięczne; sama platforma zachęca do jak najszybszego zakończenia takich kursów⁶.

Co ciekawe, nawet przy wyborze bezpłatnej ścieżki (*Enroll for free* lub *Audit*), dostęp do treści kursu jest nieograniczony czasowo, podobnie jak do wszelkich ćwiczeń i zadań, quizów na koniec

modułów i testu końcowego, a jedynym ograniczeniem jest brak certyfikatu. Aby go otrzymać, należy uzyskać wynik min. 70% w każdym zadaniu podlegającym ocenie oraz zaliczyć test końcowy. Można więc zarejestrować się bezpłatnie, wykonać wszystkie zadania i testy, a dopiero na samym końcu zapłacić za kurs. Jest zatem czas na zastanowienie się nad zakupem, którego koszt najczęściej wynosi 49 dol.

Unikatową opcją jest subskrypcja Coursera Plus – abonament oferujący dostęp do ponad 7 tys. kursów. W ramach subskrypcji można realizować kursy bez ponoszenia kosztów za każdy z nich z osobna. Coursera Plus kosztuje 59 dol. miesięcznie lub 399 dol. rocznie. Platforma przewiduje wsparcie dla osób potrzebujących pomocy finansowej w ukończeniu kursu [16].

W ofercie Coursery przydatne dla bibliotekarzy mogą być m.in. kursy: „Setting Up a Digital Library with EPIC” (przygotowany przez Coursera Project Network), „Copyright for Educators & Librarians” (prowadzony wspólnie przez Duke University, Emory University i University of North Carolina) czy „Research Data Management” (University of North Carolina i University of Edinburgh) oraz program „Applied Digital Literacy Specialization”, obejmujący trzy kursy opracowane przez State University of New York (SUNY). W kontekście uczelni medycznych interesujący jest również kurs „Understanding Medical Research: Your Facebook Friend is Wrong” (Yale University).

NAVOICA (navoica.pl)

Navoica jest ogólnopolską platformą MOOC powstałą w ramach projektu „Polski MOOC”, realizowanego na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki. Platformę stworzył i rozwija Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy. Operatorem merytorycznym do lipca 2020 r. była Fundacja Młodej Nauki, a obecnie inicjatywę wspiera Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich [17]. Na platformie zarejestrowało się już ponad 124 tys. użytkowników⁷ [18].

Kursy oferowane na Navoice są opracowywane przez polskie uczelnie, zarówno publiczne, jak i prywatne, oraz inne instytucje związane ze szkolnictwem wyższym. Znajdują się tutaj głównie kursy w języku polskim, choć część jest prowadzona także po angielsku. Czas potrzebny do ukończenia kursu mieści się w przedziale 20–50 godz.

Wszystkie kursy są bezpłatne i prowadzone wyłącznie w trybie asynchronicznym. Rejestracja

⁵ Stan na 16 maja 2023 r.

⁶ *Go as fast as you can – the faster you go, the more you save* (informacja zamieszczona na stronie umożliwiającej zapis na kurs z okresem próbnym).

⁷ Stan na marzec 2023 r.

Tabela 1. Porównanie omawianych platform e-learningowych

	edX	Coursera	Navoica	Udemy
Dostęp do treści	bezpłatny (ograniczony)	bezpłatny	bezpłatny	płatny w przypadku ok. 90% kursów
Ćwiczenia i zaliczenie	płatne	bezpłatne	bezpłatne	płatne, dostępne zależnie od kursu
Certyfikat	płatny	płatny	bezpłatny	płatny
Pomoc finansowa	dostępna	dostępna	niepotrzebna	brak
Czas potrzebny na kurs	6–200+ godz.	7–100+ godz.	20–50 godz.	1–100+ godz.
Język platformy	angielski	angielski	polski	polski
Języki kursów	głównie angielski	głównie angielski	głównie polski	m.in. angielski i polski
Typ kursów	synchroniczne i asynchroniczne	synchroniczne i asynchroniczne	asynchroniczne	asynchroniczne
Programy i studia online	tak – m.in. Bachelor, Master, MBA	tak – m.in. Bachelor, Master, MBA	nie – tylko pojedyncze kursy	nie – tylko pojedyncze kursy
Aplikacja mobilna	tak	tak	nie	tak
Liczba użytkowników	44 mln	113 mln	123 tys.	62 mln
Data powstania	2012	2012	2018	2010

daje pełen dostęp do treści, ćwiczeń i testów oraz możliwość otrzymania certyfikatu. Osoby zarejestrowane mogą korzystać z materiałów przez nieograniczony czas, również po zamknięciu kursu.

Aby ukończyć kurs i uzyskać certyfikat, niezbędne są: zaliczenie testu końcowego i osiągnięcie progu zaliczeniowego ustalonego przez prowadzącego – w kursach, w których uczestniczyłam, było to od 51% do 70% punktów możliwych do zdobycia. Punkty zdobywa się, wykonując quizy na koniec modułów oraz inne ćwiczenia podlegające ocenie.

Kursy w dużej mierze opierają się na tekście, ale dostępne są również nagrania wideo i interaktywne ćwiczenia. Użytkownik ma dostęp do forum, lecz przyznam, że jest ono według mnie mało intuicyjne, przez co niełatwo rozeznac się w dyskusjach. Największe zalety platformy to brak opłat i kursy w języku polskim przygotowane przez akredytowane instytucje.

Wśród propozycji, które mogą zainteresować bibliotekarzy, warto wymienić prowadzony przez Politechnikę Krakowską kurs “Badawcze kompetencje informacyjne w pracy naukowej”, kursy Uniwersytetu Śląskiego: “Źródła informacji naukowej w środowisku internetowym” i “Profesjonalne przygotowanie publikacji naukowych”, a także kurs “Opracowanie i prezentacja danych”, organizowany przez Szkołę Wyższą im. Pawła Włodkowica w Płocku.

UDEMY (udemy.com)

Udemy jest platformą komercyjną działającą od 2010 r., przez niektórych zaliczaną do MOOC [1].

Moim zdaniem o Udemy należy myśleć raczej jako o źródle wideokursów i wideoskoleń online niż platformie MOOC – ze względu na odpłatność samego dostępu do treści i formę kursów.

Jeśli chodzi o formę nauki, wiele zależy od konkretnego kursu. Czasem składają się na niego tylko nagrania wideo; w innych przypadkach towarzyszą im materiały tekstowe, zadania do wykonania i testy na koniec modułów, ale nawet wtedy trzon stanowią filmy. Pod każdym wideo znajdziemy sekcję “Pytania i odpowiedzi”, którą można uznać za odpowiednik forum, gdzie instruktorzy odpowiadają na pytania uczestników, co jest dużą zaletą.

W ofercie Udemy z jednej strony znajdują się kursy nieodbiegające od tych znanych z platform MOOC, czyli wymagające poświęcenia kilkudziesięciu lub więcej godzin i zaliczenia testów, z drugiej zaś – kursy, których ukończenie wymaga wyłącznie obejrzenia filmów trwających łącznie godzinę, zasługujące raczej na miano szkoleń czy wręcz wykładów online. Samo Udemy nie jest zresztą konsekwentne w nazewnictwie: w panelu “Moje szkolenia” znajduje się lista “Wszystkie kursy”.

Co ważne, kursy są prowadzone przez osoby indywidualne, a nie akredytowane instytucje – portal umożliwia prowadzenie kursu każdemu [19], natomiast Udemy zapewnia, że materiały przed publikacją przechodzą weryfikację i proces kontroli jakości [20]. Serwis oferuje także możliwość podglądu kursu – kilka nagrań wideo jest dostępnych

jako próbki do obejrzenia przed dokonaniem zakupu.

Zdecydowana większość kursów na Udemy jest płatna, ale są również propozycje bezpłatne – o tym decyduje instruktor. Portal Class Central podaje, że za 90% kursów na Udemy trzeba zapłacić [21]. Z moich obserwacji wynika, że w zależności od kategorii tematycznej ok. 7–25% kursów jest dostępnych bezpłatnie⁸. Ceny nie są zbyt wysokie i najczęściej oscylują wokół 200–300 zł, najniższy koszt to 79 zł. Dość często organizowane są promocje, podczas których można zakupić kursy nawet za 10% ceny, np. w maju 2023 r. Iwia część oferty przeceniona była na 35 zł. Kursy udostępnione bezpłatnie nie umożliwiają uzyskania certyfikatu.

Uwzględniłam Udemy w niniejszym artykule z trzech powodów. Po pierwsze, platforma cieszy się dużą popularnością i ma 62 mln użytkowników [22]. Po drugie, oferuje szeroką gamę tematów, a kursy zazwyczaj skupiają się na konkretnych umiejętnościach. Chociaż nie znajdują się tu kursy *stricto* dla bibliotekarzy, można rozwinąć wiele praktycznych kompetencji do wykorzystania w praktyce bibliotecznej, np. w promocji placówki, zarządzaniu, organizacji pracy, przygotowywaniu materiałów informacyjnych czy komunikacji z użytkownikami i otoczeniem. Po trzecie, kursy oferowane są w przystępnych cenach, zwłaszcza w porównaniu z innymi globalnymi platformami.

Podstawowe cechy omawianych platform zebrałam w powyższej tabeli.

⁸ Wyczerpanie własne na podstawie filtru Cena (Price). Stan na 16 maja 2023 r.

INNE MOŻLIWOŚCI ZDOBYWANIA WIEDZY ONLINE

Oprócz serwisów z kursami online Internet oferuje wiele innych źródeł pozwalających poszerzać wiedzę i zainteresowania. Poniżej wymieniam kilka z nich, które uznają za wartościowe.

Na platformie Kursy FRIS (kursy.frsi.org.pl) znajdują się trzy propozycje adresowane do bibliotekarzy. Są one całkowicie bezpłatne i pozbawione ograniczeń czasowych, a ich ukończenie wiąże się z uzyskaniem certyfikatu [23]. Kursy stworzyła Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, znana bibliotekarzom z Programu Rozwoju Bibliotek, który wspiera biblioteki publiczne. Mowa tu o kursach: „Jak przygotować i z sukcesem realizować projekt”, „Docenić bibliotekę – jak skutecznie prowadzić rzecznictwo” oraz „Edukacja finansowa w bibliotekach publicznych”⁹. Choć powstały one z myślą o bibliotekach publicznych, omawiane zagadnienia mogą okazać się przydatne również dla pracowników innych instytucji.

Kolejnym godnym uwagi źródłem jest Elsevier Researcher Academy (researcheracademy.elsevier.com). Platforma została przygotowana dla naukowców, dlatego dostępne szkolenia pogrupowane są wokół etapów procesu badawczego, ale wiele z nich jest pomocna także dla bibliotekarzy. Mam tu na myśli przede wszystkim materiały dotyczące zagadnień *open science*, *social impact*, *research data management* czy *research metrics* oraz kurs „Finding the right journal”, który zawiera przydatne informacje dot. wyszukiwania odpowiednich czasopism do publikowania. Z kursów można korzystać nieodpłatnie i bez ograniczeń czasowych, a po ich ukończeniu generowany jest certyfikat [24]. Zarówno sama platforma, jak i kursy dostępne są w dwóch językach: angielskim i chińskim.

Ponadto warto przypomnieć dobrze znane większości bibliotekarzy szkolenia producentów baz, również prowadzone online. Najaktywniejsze na tym polu są firmy Elsevier i EBSCO. Szkolenia są bezpłatne i najczęściej dotyczą korzystania z dostępnych w bazach funkcjonalności oraz prezentacji nowych rozwiązań.

Udział w większości kursów firmy Elsevier przełączyła się na uzyskanie certyfikatu. Informacje o nadchodzących szkoleniach i nagrania z tych już zrealizowanych publikowane są na stronie elsevier.com/pl-pl/events/webinars [25]. Z kolei

informacje o szkoleniach EBSCO ogłaszane są co miesiąc na blogu EBSCOpost: ebsco.com/pl-pl/blogs/ebscopost [26].

Na koniec chciałabym zwrócić uwagę na wykłady online organizowane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (sbp.pl/ik/wykłady) w ramach projektu „Informacja i komunikacja” [27]. Są one realizowane w postaci webinarów bez certyfikacji i prowadzone przez ekspertów z polskich uczelni. Wśród poruszanych tematów pojawiły się dotąd: wskaźniki altmetryczne, przeciążenie informacyjne, fake newsy czy kształcenie akademickie bibliotekarzy. Na podanej stronie znajdują się też nagrania i prezentacje z wykładów, a także podcasty SBP.

ZAMIAST PODSUMOWANIA

Jak zostało wykazane, istnieje wiele wysokiej jakości źródeł z niskimi barierami dostępu – w większości bezpłatnych, certyfikowanych, bez ograniczeń co do czasu i miejsca nauki. Wydaje się, że wystarczy skorzystać. Rzeczywistość, jak to zwykle bywa, jest już bardziej skomplikowana.

Samoszkolenie online, w szczególności trwające dłużej kursy MOOC, wymaga samodzielnej pracy i silnej motywacji wewnętrznej. Podejmując naukę, trzeba mieć świadomość, że elastyczność MOOC to miecz obosieczny. Owszem, możemy się uczyć, kiedy chcemy, ale jednocześnie tylko my odpowiadamy za to, czy faktycznie będziemy się uczyć. Kluczowe jest więc efektywne zarządzanie czasem – czego brak jest jednym z czterech głównych czynników wpływających na porzucanie kursów MOOC [28] – i zdolność „samoregulacji” własnej nauki [29].

Czas, który trzeba poświęcić na ukończenie kursu, konieczność posiadania motywacji i łatwość zapisu w połączeniu z niewielką interaktywnością czy ograniczonymi możliwościami współpracy i komunikacji w ramach kursu [30] powodują, że MOOC od dawna zmagają się z niskim odsetkiem osób je kończących – wskazywano na to już w 2014 r. [31, 32] i do dziś retencja pozostaje problemem [33]. Zgodnie z wynikami różnych badań odsetek absolwentów waha się od zaledwie 3% do 15% [34], a zazwyczaj wynosi ok. 10% [35].

Brak ukończenia kursu nie jest jednak niczym nagannym, ponieważ użytkownicy często korzystają

tylko z tych części, które ich interesują. Mogą także bez strat wypisać się z kursu niespełniającego oczekiwań albo po prostu go porzucić, gdyż nie wiąże się to z żadnymi konsekwencjami.

Na zagadnienie retencji możemy też spojrzeć tak jak Scott Winstead: nawet jeśli dany kurs ukończy zaledwie 5% wszystkich zapisanych, to przy liczbach uczestników sięgających 100–200 tys. oznacza to co najmniej 5 tys. osób, które osiągnęły sukces edukacyjny [36]. W zestawieniu z kursami stacjonarnymi liczba absolwentów wciąż jest nieporównywalnie wyższa.

Warto podkreślić, że mimo wad MOOC znacząco zwiększyły dostępność kształcenia, umożliwiając użytkownikom korzystanie z zasobów najlepszych uniwersytetów na świecie niezależnie od miejsca zamieszkania i budżetu. Jak można przeczytać w raporcie podsumowującym 10 lat funkcjonowania edX, aż 76% ankietowanych stwierdziło, że platforma dała im dostęp do edukacji, która w inny sposób byłaby dla nich nieosiągalna [37]. Sądzę, że właśnie tutaj tkwi prawdziwy potencjał MOOC oraz istotna szansa dla bibliotekarzy zainteresowanych rozwijaniem swojej wiedzy i umiejętności – zarówno w celach zawodowych, jak też z czystej ciekawości i chęci zrozumienia otaczającego nas świata.

REFERENCE LIST

1. McMinn D. Lifelong learning: Why it's more important and doable than you think. Irving: iPlace Press; 2015.
2. Pelster B, Stempel J. Careers and learning: Real time, all the time. 2017 Global Human Capital Trends [Internet]. Deloitte. Insights; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/human-capital-trends/2017/learning-in-the-digital-age.html>
3. Castano-Munoz J, Rodrigues M. Open to MOOCs? Evidence of their impact on labour market outcomes. *Computers & Education* 2021;173:104289. doi: 10.1016/j.compedu.2021.104289
4. Karnouskos S. Massive open online courses (MOOCs) as an enabler for competent employees and innovation in industry. *Computers in Industry*. 2017;91:1–10. doi: 10.1016/j.compind.2017.05.001
5. Molina MÁ, Schettini R. Lifelong Learning and Quality of Life. In: Rojo-Pérez F, Fernández-Mayoralas G, editors. *Handbook of Active Ageing and Quality of Life*. Cham: Springer; 2021. pp. 111–9.

⁹ Należy zaznaczyć, że w przypadku kursu „Edukacja finansowa...” jesteśmy przekierowywani na zewnętrzną stronę finlit.eu.

6. Milligan C, Littlejohn A. Why Study on a MOOC? The Motives of Students and Professionals. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2017;18(2). doi: 10.19173/irrodl.v18i2.3033
7. Gaebel M. MOOCs Massive Open Online Courses. Brussels: European University Association; 2013.
8. Papadakis S. MOOCs 2012–2022: An overview. *Advances in Mobile Learning Educational Research*. 2023;3(1):682–93. doi: 10.25082/amler.2023.01.017
9. Sibbu K. Current trends in massive open online courses (MOOCs). In: Pandya C, editor. *First International Conference – ITCTL 2018: Conference Proceedings*. Mehsana: Gujarat Power Engineering and Research Institute, Mehsana; 2018. pp. 34–43.
10. Shah D. By The Numbers: MOOCs in 2021 [Internet]. *The Report*; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2021/>
11. About Us [Internet]. edX; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.edx.org/about-us>
12. Shah D. 2U + edX Analysis: Win for 2U, Risk for edX, Opportunity for Coursera [Internet]. *The Report*; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.classcentral.com/report/2u-edx-acquisition-analysis/>
13. Schools and Partners [Internet]. edX; [cited 28.06.2023.] Available from: <https://www.edx.org/schools-partners>
14. Dean D. What courses offer edX financial assistance? [Internet]. edX; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://support.edx.org/hc/en-us/articles/215167877-What-courses-offer-edX-financial-assistance>
15. About [Internet]. Coursera; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://about.coursera.org/>
16. Apply for Financial Aid or a Scholarship [Internet]. Coursera; [cited 29.06.2023.] Available from: https://www.coursera.support/s/article/209819033-Apply-for-Financial-Aid-or-a-Scholarship?language=en_US
17. Najczęściej zadawane pytania [Internet]. navoica; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://navoica.pl/faq>
18. Dynamiczny wzrost popularności edukacyjnych kursów online [Internet]. OPI-PIB; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://opi.org.pl/dynamiczny-wzrost-popularnosci-edukacyjnych-kursow-online/>
19. Jak zostać instruktorem Udemy [Internet]. udemy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://teach.udemy.com/pl/teaching-on-udemy/how-to-become-an-instructor-on-udemy/>
20. Proces kontroli jakości Udemy [Internet]. Udemy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://support.udemy.com/hc/pl/articles/229605348-Udemy-s-Quality-Review-Process>
21. Shah D, Bhar A. 202K Courses, 662M Enrollments: Breaking Down Udemy's Massive Catalog [Internet]. *The Report*; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://www.classcentral.com/report/udemy-by-the-numbers/>
22. About Us [Internet]. Udemy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://about.udemy.com/>
23. Kursy FRSI [Internet]. FRISI; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://kursy.frsi.org.pl/mod/page/view.php?id=40>
24. About [Internet]. Elsevier Researcher Academy; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://researcheracademy.elsevier.com/about>
25. Szkolenia on-line w języku polskim [Internet]. Elsevier; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://www.elsevier.com/pl-pl/events/webinars>
26. EBSCOpost [Internet]. EBSCO; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://www.ebsco.com/pl-pl/blogs/ebscopost>
27. Informacja i komunikacja [Internet]. Ogólnopolski portal bibliotekarski; [cited 29.06.2023.] Available from: <http://www.sbp.pl/ik>
28. Eriksson T, Adawi T, Stöhr C. "Time is the bottleneck": a qualitative study exploring why learners drop out of MOOCs. *Journal of Computing in Higher Education*. 2017;29(1):133–46. doi: 10.1007/s12528-016-9127-8
29. Reparaz C, Aznárez-Sanado M, Mendoza G. Self-regulation of learning and MOOC retention. *Computers in Human Behavior*. 2020;111. doi: 10.1016/j.chb.2020.106423
30. Gamage D, Perera I, Fernando S. MOOCs Lack Interactivity and Collaborativeness: Evaluating MOOC Platforms. *International Journal of Engineering Pedagogy (IJEP)*. 2020;10(2). doi: 10.3991/ijep.v10i2.11886
31. Klawe M, Schofield E. The Evolving MOOC [Internet]. *EDUCAUSE Review*; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://er.educause.edu/articles/2014/3/the-evolving-mooc>
32. Jordan K. Initial trends in enrolment and completion of massive open online courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2014;15(1). doi: 10.19173/irrodl.v15i1.1651
33. Huang H, Jew L, Qi D. Take a MOOC and then drop: A systematic review of MOOC engagement pattern and dropout factor. *Heliyon*. 2023;9(4):e15220. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e15220
34. Badali M, Hatami J, Banihashem SK, Rahimi E, Noroozi O, Eslami Z. The role of motivation in MOOCs' retention rates: a systematic literature review. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*. 2022;17(1). doi: 10.1186/s41039-022-00181-3
35. Pant HV, Lohani MC, Pande J. Decrypting the Learners' Retention Factors in Massive Open Online Courses. *Journal of Learning for Development*. 2022;9(1):37–54. doi: 10.56059/jl4d.v9i1.570
36. Winstead S. Deconstructing MOOCs' High Attrition Rates [Internet]. *Training*; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://trainingmag.com/deconstructing-moocs-high-attrition-rates/>
37. 2022 Impact Report: 10 Years: 10 Mantras [Internet]. edX; [cited 29.06.2023.] Available from: <https://impact.edx.org/2022>

Paulina Dubielecka

Main Library, Medical University of Warsaw, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0226-1056>

Correspondence: paulina.dubielecka@wum.edu.pl

WEBINAR